L. Brakel

Wawelaar en Van Davelaar

In: Bijdragen tot de Taal-, Land- en Volkenkunde 128 (1972), no: 4, Leiden, 493-494

This PDF-file was downloaded from <http://www.kitlv-journals.nl>

The beauty of a poem is (still) not in the use of words alone, but in the communication of that which arises from the poet's soul (*sukma*) and is expressed in a way which attracts more than passing interest. If the quatrain has any connection with the sestet, it is that the emotional traffic between writer and reader is one-way: the poet never knows how anyone reacts to his poems, but he must still keep on giving of himself to the world.

Universiti Sains Malaysia, Penang

HARRY AVELING

WAWELAAR EN VAN DAVELAAR

In zijn gedenkrede ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van het verschijnen van de roman "Max Havelaar" van E. Douwes Dekker (Multatuli)¹ heeft Dr. R. P. Meijer (thans hoogleraar te Londen) interessante denkbeelden ontwikkeld aangaande de structuur van deze vermaarde roman. In het bijzonder heeft hij gewezen op de overeenstemming in de namen van Max Havelaar en Ds. Wawelaar.² Voorts zijn zij elkanders antipoden: beiden houden een redevoering met "liefde" als hoofdthema; terwijl in Havelaars "Rede tot de Hoofden van Lebak" ware naastenliefde, in het bijzonder jegens de Javaanse medemens wordt beleden, houdt Wawelaars "liefde" in feite slechts haat in tegenover diezelfde Javaan. Wawelaar preekt in de "Tale Kanaans"; Havelaars betoog is doortrokken van de ware Bijbelse gloed van de Profeten. Tenslotte wijst Dr. Meijer nog op de etymologische implicaties van de naam "Wawelaar" die met "wawelen" of "wouwelen" zou samenhangen.

Tot zover ongeveer Dr. Meijer. Het bovenstaande zou geen aanleiding tot commentaar mijnerzijds geven, als niet in de Almanak en Naamregister voor Nederlandsch Indië van 1862³ (oudere heb ik hier niet ter beschikking) als President van de "Kerkeraad der Protestantse Gemeente te Batavia" wordt genoemd: Ds. A. van Davelaar over wie mij helaas verder niets bekend is geworden. De "Almanak" bevat over het algemeen informatie over het voorafgaande jaar, in dit geval dus over 1861. De Max Havelaar verscheen voor het eerst in 1860 en het lijkt mij buitengewoon onwaarschijnlijk (a) dat Douwes Dekker niet op de hoogte zou zijn van de naam van Batavia's hoofdpredikant in die jaren en (b) dat, mocht hij er inderdaad niet van op de hoogte zijn

¹ Dr. R. P. Meijer: *Max Havelaar 1860—1960*. A commemorative address delivered at a Public Meeting of the Netherlands Cultural Committee in the University of Melbourne on 19th May 1960, Melbourne University Press, Parkville N.2, Victoria (Australia).

² o.c., blz. 15, 16.

³ blz. 391.

geweest, hij desondanks de dominee in zijn roman een naam zou hebben gegeven die zo sterk op die van bedoelde hoofdpredikant lijkt.

Uitgaande van Meijers hypothese zou ik dan ook willen veronderstellen dat:

- (1) de naam "Wawelaar" een opzettelijke vervorming is van "(van) Davelaar" en
- (2) dat ook de naam "Havelaar" in laatste instantie van "(van) Davelaar" is afgeleid.

In dit verband zou ik willen opmerken dat wanneer Meijer gelijk heeft met zijn veronderstelling dat "Wawelaar" de associatie met "wawelen" dient op te roepen, het evenzo voor de hand ligt de naam "Havelaar" in verband te brengen met het werkwoord (hand)-haven (nl. het recht?). Men denke aan het Nederlandse Staatsmotto: "Je maintiendrai"; in de geijkte Nederlandse vertaling: "Ik zal handhaven".

De "Max Havelaar" draagt natuurlijk het karakter van een sleutelroman, waarin vele hoofdpersonen gemakkelijk te identificeren zijn. Over het algemeen schijnt te zijn aangenomen dat dit niet geldt voor enige karakters met sterk karikaturale trekken zoals Batavus Droogstoppel en Ds. Wawelaar. Wat betreft de eerste is echter wel gesuggerd dat voor hem de Amsterdamse makelaar Voûte model heeft gestaan. Ik hoop in het bovenstaande de mogelijkheid te hebben aangetoond dat ook Ds. Wawelaar, althans wat zijn naam betreft, herinnert aan een historische persoon. Het zou mij een grote voldoening zijn als anderen, beter geplaatsten, mijn veronderstelling met bewijzen zouden kunnen staven.

L. F. BRAKEL

SANSKRIT MAANDNAMEN IN HET BATAKS

Terwijl de dagen van de zevendaagse week, de tekens van de dierenriem en de acht hoofdwindstreken in het Bataks duidelijk herkenbare Sanskritnamen dragen waren de Sanskrit namen van de maanden nooit in het Bataks gevonden. In het Toba-Bataks worden de 1ste—10de maand genoemd *sipahasada* = de eerste t.e.m. *sipahasampulu* = de 10de; de 11de maand heet *li* en de 12de *hurung*. Dat de Sanskrit namen vroeger wel bij de Bataks bekend geweest zijn blijkt uit een van de mooiste Batakse *pustaha's* (wichelboeken) die zich in Nederland bevinden, n.l. een op boombast geschreven boek in een particuliere collectie.